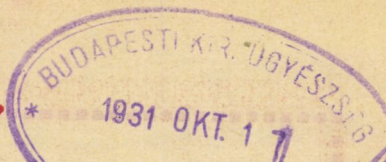

MAGYAR

KÖZLELET

TÁRSADALOM, KÖZGAZDASÁG, VÁROSPOLITIKA, MŰVÉSZETEK

Szerkeszti: LUKÁTS ELEMÉR

A TARTALOMBÓL:

Mi élni akarunk.....

dr. Nemes Frigyes III. cikke a gazdasági válságról: **És azután...**

Szabad-e házasodni

Tulajdonképpen ki-mi ez a Wettenstein

Rendezzenek költekező napokat

Férjes asszonyok kálváriája a Fővárosnál

Ahol füttyülnek a csendrendeletre

Sportszerűtlen futballmeccsek

és még számos érdekes, aktuális cikk.

KÖZGAZDASÁG:

Harc az aszpirin és az idegen gyógyszerek ellen

Építő álszövetkezetek — Arany és papírpénz — Quod licet Goldberger, non licet Schwartz — A BART ajánlata — Mi legyen a Nemzetközi Vásárral — Hogy épít a Generáli — Mit remél az Urbán szénkereskedelmi rt. vezére stb.

SZÍNHÁZ — FILM:

Színházaink gyengén startoltak — Mit adott nekünk a „Kék Bálvány“ — Levél az Omniához, mely sok más mozinak is szól stb.

Megjelenik havonta kétszer

III. évfolyam 20-21. szám.

Budapest, 1931. október 19.

Ára 50 fillér

95k
—
—

Világítás vevőt vonz!

Az árú is kelendőbb, ha tetszetős és előnyös megvilágításban mutatjuk vevőinknek, ha lágy esését, hajlását, vonalainak nemes szépségét a világitással még jobban kiemeljük. A jó világitás gazdaságos is, mert forgalmunkat növeli. Modern üzletbe ezért kizárólag modern

TUNGSRAM

GYÖNGYFÉNYLÁMPÁT!

SIDOL FÉMTISZTÍTÓ
GYÁRTJA
GÖTZL LIPÓT

*SIDOL" Vegyitermékek Gyára Rt. Budapest, VII,
Cserei ucca 14 — Telefon: Zugló 66-86 és 68-27

Franck-kávét végy ...

*a magyar mezőgazdát,
a magyar munkást,
a magyar ipart segited!*

CSAK VÉDJEGYÜ

PALACKTEJET FOGYASSZON!

Országos Magyar Tejszövetkezeti Központ m. sz.

Budapest, I., Horthy Miklós-ut 113-121. szám. Teleton: Lá.3-29

MAGYAR KÖZLELET

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII., Déri-utca 8. IV. em. 10
Telefon: József 349-23

Szerkeszti:
LUKÁTS ELEMÉR

Előfizetési ár:
Egy évre 20 pengő
Csekk számla a m. kir. Póstatakarékpénztárnál

Mi élni akarunk

mi magyarok, kis ezeréves idegen sziget a néptenger közepén. Mi megmutattuk küzdelmes évszázadok során, hogy ehhez az élethez jogunk van. Sőt bebizonyítottuk, hogy hely, még pedig méltó hely illet bennünket a nyugati kultúrnépek sorában. Hogy miért? Ezt minden jó és objektív történelemkönyv szépen, szakszerűen el is magyarázza.

Lehetetlen, hogy sulyos érdemek felejtődjenek, lehetetlen már csak azért is, mert a világgazdasági szempontok követelményeinek is megfelelt a magyarság mindenkor. Hasznot jelentett Európának. Már pedig ezt a hasznot nem lehet könnyelműen kihagyni a számításokból. A nemzetközi kalkuláció számol a magyar értékkel. Jól tudja, hogy ez a föld kitűnő talaj kellő ökonomia mellett befektetések eszközlésére. Nagyszerű produktív erők szunnyadnak itt, alszanak Csipkerózsika-álmot.

Ezekből a frázisokból pedig röviden azt szűrhetnők le, hogy tehát világgazdaságilag a mi jövőnk tiszta utakon képzelhető el. Egyszerűen szükséges pont vagyunk és ebből az következik, hogy ok a kétségbeejtő csüggedésre nincs.

Talán csak egy hibát követünk el. Túlzottan nézünk kifelé, sokat és hosszúakat várunk — másoktól. Pedig önerőnkől is sokat cselekedhettünk volna már. Igaz ugyan, hogy nemzetközi gazdasági koefficiensek közbe-közbeszólnak. De okos ténykedéssel bizony meg lehet előzni az ilyen okok romboló hatásait. Csak jó szem és egyéb érzék szükséges hozzá.

Mi tehát élni akarunk és élni fogunk. A mult sok dokumentuma ad optimista erőt chez a dönthetetlen hitünkhöz.

Lukáts Elemér.

A magángazdaság szanálása

ÉS AZUTÁN... (III. közlemény)

Irta: dr. Nemes Frigyes.

És azután... azután pedig a magángazdaság rendbehozatala következnek.

Engedjék meg, hogy egy gyermekkori emlékemet idézzem fel. Kiskoromban lovat akartam. S mikor megkaptam, mint afféle rosszcsont, előbb a lábait huzigáltam ki, azután a kis cipógomb szemeit, majd szálankint a leragasztott farkát, kiengedtem belőle a fűrészport. Mikor így szépen kikészítettem, akkor nagyon megsajnáltam s — mert alapjában véve roppantul jó lelkületű vagyok, — elhatároztam, hogy gyógyítani, azaz szanálni fogom. Az egyik szemét még vissza tudtam nyomkodni, kevés fűrészpor is maradt még, a lábait is visszacsirizeltem valahogy, minden sikerült, csak lónak nem nézett ki többé sehogysem, szegény páriátlan.

Hát ez csak egy gyerekkori emlék. Előre bocsájtom, semmi összefüggés nincs a cikkben különben előfordultakkal.

Vegyük azonban tudomásul, hogy az államgazdaság után a magángazdaság szanálása következik. És ehhez kérünk az alábbiakban szót:

Mi is kell a magángazdálkodáshoz? Elsősorban is életlehetőség. Ne tépjék ki a szemét, a lábait, hasát ne törjék pozdorjává, mert akkor nem húzza a ló tovább az ígát. Új fogyasztó területek feltárása a mindennapi életben is lehetséges. Itt van a rotációs papír példája. Nyersanyagunk volna hozzá, hát mért nem gyártják nálunk? Mindenfelé kellene kutatva kutatni új fogyasztási lehetőségeket s a régi fogyasztási területek emelhetőségének lehetőségeit. A közelmúlt idők legnagyobb baklövése volt az ú. n. takarékosági nap rendezése. Hol is vagyunk már tőle? Mert a pénznek nem az a gazdasági rendeltetése, hogy ládafiába tezaurálják, hanem, hogy forogjon. Folytonosan. Körbe, körbe.

A magángazdaságnak életlehetősége a profitlehetőség is. Az alaskai küzdelmeket is azért vállalták némelyek, mert hasznót, aranyat remélnek. Ma minden üzletnek cirka feles társa az állam. Kényszer-társulás, csendes (néha elég hangos) társ, meg a cukor, a hús, a házbérnek s mindennek hozadékjából kérlelhetetlenül elviszi... még annál is többet. S közben még önmagának is konkurenciát csinál, holott, mint csendes társra is vonatkozik a versenytalalom korlátja. Mert, a mai állam nemcsak az orvosszer üzletben részes, hanem önálló műszerüzemeket is nyit. S az állam saját üzemének kedvezményeivel megöli csendes társaságban levő üzleteit. Ethikailag is rosszalást érdemel.

Az államnak nem az a hivatása, hogy üzérkedjék. Az állam hivatása nem az üzletkötés, hanem csakis az államrend fenntartása, az államigazgatás. Magángazdaság terén legfeljebb a túlkapások közérdekű ellenőrzése.

Az adóelvonás felső határáról, a nemzeti nettó jövedelemről már szólottunk. Most csak annyit, hogy a magángazdaság — a látszat dacára és bizonyos határokig — szívesen adózik. Az

adózás mértékének kritériuma (szükséges és elegendő feltétele) az államigazgatás fenntartása. Ezért mondjuk azoknak, akik az adómorált prédikálják: hozzanak morális adókat. Morális adó pediglen az, amiről az adófizető szilárdan s körülbelül meg van győződve, hogy minden egyes fillérje azt a célt szolgálja, mi feltétlenül szükséges az állampfenntartás szempontjából s tőle tízedfillérrel sem többet sem kevesebbet el nem vesznek. S ha morális adóztatás van, szükségtelenek az adómorál kenetteljes prédikációi.

Nagyon helyes elv, hogy a bajbajutottakon segíteni kell. Lapunk nem politikai irányú s ezért nem térünk ki arra, hogy miért kellett az agrártársadalom segítségét az egységespárt ügyvezető elnökének kezei alá (FOB elnöke) rendelni, közvetlenül a választások előtt. Szeretnők azonban kissé a P. K. s O.K.H. kölcsönlistáin szereplők neveit s bonításait megtekinteni. Mindkét intézet az állam pénzt gyümölcsözteti s — nem tagadjuk — a hatos bizottságtól szívesen vállalnók a megbízást egy kis betekintésre.

(Tréfacsinálók mindig akadnak s egyik mondotta a következő adomát: Egy, azóta csődöt járt színházi rutinier mesélte állítólag, hogy a P. K.-tól nagyobb kölcsönt kapott. És mikor akarod visszafizetni? — kérdé tőle egyik barátja. Nem a kereskedelmi Bank adta a pénzt, hogy vissza is fizessem — volt a válasz.)

És azután... választassék legszigorúbban el a magángazdaság a közületi gazdaságtól. Mi célja van az O.K.H., Faksz, F.O.B., Láb és annyi más állami kölcsönakciónak. Ne adjon az állam ezeken keresztül túladminisztrált kölcsönöket s az itten, a magángazdaságba ömlesztett pénzek ne hiányozzanak később az államkasszából, mely hiányt azután a bankok legyenek kénytelenek fedezni. Méltóztassék a kölcsönök folyósítását a bankokra hagyni, ezeknek ez a kenyérkeresetük. Adtak a magyar bankok egy-két évig, midőn egy kis nyugalom volt a gazdasági életben, építkezési és amortizációs (35 éves törlesztés) kölcsönöket is. Nem is az a baj, hogy nincs pénzük a bankoknak. Az államnak kölcsönadott millió fonttal szívesebben üzleteket bonyolítanak. Hanem, bizalom nincsen, nyugalom. Már pedig ez kell és minden áron kell a gazdasági életben. Akkor adni fog a bank pénzt — mert ez kenyere s hivatása — mindenkinek, kinek bonítása jó. Sőt, minden bizonnal még ma is adnak hitelt nagybankjaink jó bonítású egyéneknek. Kinek és minek tehát a Faksz, Láb és megannyi más?

Tessék megadni a magántőkének a nyugalmat, a pénzegység stabilitásába vetett hitet, ne vegyék el életlehetőségét s főleg, az állam adminisztráljon, de csakis önmagát adminisztrálja, az állam ne üzérkedjen, a magángazdálkodásba bele ne avatkozzon és azután... azután máris szanálva volna a magángazdaság.

Vessenek gátat az alaptalan feljelentéseknek

Az itt következő sorok nemcsak hogy megtámadni nem kívánják, de inkább alátámasztani szeretnék a társadalmi törvények ama fontos statutumát, amely lényegében így szól: „a bűnös pedig érdeme szerint bűnhődjék“. Viszont ebben kifejezetten benne van az is, hogy csak a bűnös bűnhődjék, az ártatlan semmiesetre sem. Elmefuttatásunk ugyanis azért tendál ide, mert sajnos igen sokszor kerül a bíróságok elé olyan ember, aki nem bűnös, hanem csak vádlott és akire hosszas időt, ideget és sokszor egzisztenciát pusztító eljárás után mondják csak ki a felszabadító igazságot, ami bi-

zony nem egyszer el is késik.

Ideges, kapkodó korunkban bizony elég gyakori eset, hogy súlyosan meghurcolnak egyeseket, hogy kelő előzetes információ nélkül egyenesen a rendőrségre szaladnak egyszerű magánjogi ügyekkel. A rendőrség persze kötelességszerű pontossággal minden feljelentésnek utánanéző. Ez az „utánanézés“ viszont azt jelenti, hogy először is figyelmeztető cédula jelenik meg a feljelentett lakásán, amelyen csupán az a kellemes felszólítás áll, hogy „saját érdekében jelentkezétek X detektívesoportnál“. Hány tragédia született már az ilyen

cédulákból polgári lakásokban, ahol a bűnt csak legfeljebb a lapok rendőri rovatából ismerik! Hiszen az ember olyan véges lény! Még a legnyugodtabb lelkiismeretű ember is összekészült idegekkel olvassa ezt a cédulát és álmatlan éjszaka után állít be a rendőrségre, ahol kiderül, hogy X hitelezője, akinek a múlt hónapban esedékes részletet elfelejtette megfizetni, csaláért feljelentette. Jegyzőkönyv, azután három hét múlva újabb meghívó a főkapitányságra, majd izgalmas hónapok után egy ügyészi átirat, amelyben értesítik, hogy „bűncselekmény hiányában az eljárást megszüntették“. De az sincs kizárva, hogy az egyik tanu nem emlékszik, vagy pláne rosszakarátú, mire vádemelés, majd tárgyalás, amelyen az ügyész elejti a vádat. De ez hónapokat jelent, izgalommal, költségekkel és a végén? Uj hajszá kezdődhet az elszenvedett üldözés anyagi rehabilitációjáért.

Sokszor jóhiszemű és egyszerű izgatott kapkodásból ered a feljelentés, amely a kálváriát elindítja. Ez

a menthető eset. De igen gyakran rosszakarát szüli, a mindenáron ártani akarás abban a megnyugtató tudatban, hogy legfeljebb hatóság előtti rágalmozást fizetnek, 50.—, 100 P-vel megúszom.

Nem vagyunk jogászok, s így nem tudjuk, mi lenne a módja annak, hogy kriminális rendszerünk eme hézaga betölthető legyen. De valamit okvetlenül tenni kell olyan irányban, hogy az ártatlanok ne legyenek kitéve a komoly meghurcolásnak.

Elég, ha a közelmúltban lezajlott *Osgyán-féle* esetre mutatunk.

Ugy képzeljük, legyen a rendőrségnek egy olyan szerve, amely a feljelentéseket átszűri, az igaztalanokat, a komolytalanokat visszautasítja és a rosszakarátú feljelentőket megbünteti. Hogy ez gyakorlatilag miképpen vihető keresztül, ez már az igazságügyi illetékesek dolga.

Ki, mi ez a Wettenstein

Alig néhány napja hangzott el az ítélet a *Wettenstein*-féle pörben. *Wettenstein* nyert, ellenfelét elítélték. A tényen igen keveset változtat, hogy maga az ítélet csékély volt.

Már most ebből úgy látszik, hogy *Wettenstein* szere, a gondosan titkolt „*comain*“ tényleg az a nagyjelentőségű orvosi eszköz, amellyel az emberiség félelmes ellenségét, a tuberkulózist le lehet győzni.

Mi nem vitatjuk ezt. Lehet, hogy *Wettenstein*nek van igaza, lehet, hogy ellenfeleinek, akiknek sorában a legjelesebb orvosprofesszorok is állanak.

Mi csupán azt a kérdést tesszük napirendre, vajon minő joga vonódik el ez az eszköz az emberiség száz-ezernyi szenvedői elől. Miféle jogot arrogál magának ez a *Wettenstein* arra, hogy állítólagos nagyfontosságú találmányát így suba alatt tartogatja. Ez az „Oszkár tudja, de nem mondja“-játék undorító és sehogysem méltó egy orvoshoz, akinek mindeneken felül még primer emberi, szociális szempontjai is kell, hogy legyenek.

Mit akar tulajdonképpen ezzel elérni a Damjanich-uccai csodadoktor?

Kimondjuk, hogy igenis elsőrendű kötelessége len-

ne — etikailag — szerepét bármilyen, akármelyik néki már ajánlott módon a nagy tömegek hozzáférhetősége számára rendelkezésre állítani. Sőt. Állítjuk, hogy joga, sőt kötelessége is az államhatalomnak a kényszereszközét alkalmazni ilyen esetben vele szemben, ha polgárai jelentékeny részének javáról van szó.

Mert vagy tényleg olyan abszolút biztonságú a szer, amilyennek *Wettenstein* deklarálja és amilyennek a már elhangzott és bíróilag lefektetett vallomások is igazolják és ez esetben tartozik, vagy kötelezhető *Wettenstein* a közjó céljaira való kiszolgáltatására, mert ellenkező esetben relative gyilkos, közönséges gyilkos, aki birtokában van a tuberkulózis pusztítását megakadályozó eszköznek és ezt — akárminő okokból — elzárja. Ez esetben épen a fenti részint saját bevalásából eredő, részint más vallomások alapján nyilvánvaló bizonyítékok szerint sürgősen vád alá helyezendő.

Vagy pedig közönséges, de csúnya játék ez a tömegekkel, a tömeghisztériával és kigúnyolása az orvosi kar munkájának, ez esetben pedig sarlatánnal állunk szemben, akinek működése sürgősen belügműnisteriumi, rendészeti intézkedés megtételét igényli.

Mert a játék lassan kezd az idegekre menni.

Mit szabad Goldbergernek

Goldbergerék valutával kereskedtek akkor, amikor az ország érdekében hozott rendelkezések ezt expressis verbis megtiltották. *Goldbergeréket* lefogták és kérdőre vonták. Az ügy ezidáig csak a rendőri kihallgatásokig jutott el. Várjuk az ügyészség állásfoglalását. Mert hiszen ha helytállónak látszik is a védekezés, hogy 2500 munkás + sok hivatalnok existenciájáról, egy 150 éves ház fennállásáról van szó, ezzel szemben tessék felelni a kérdésre, miért nem legális úton keresték a szűkeleges valutát *Goldberger* és famulusa, a túl szolgálatkész *Vágó*. Ugy tudjuk, hogy a textiliparnak van érdekképviselője, amely, ha kell, kiáll a placra olyan érdekekért, aminők *Goldbergerék* esetében méltán fennforognak. De itt elkerülték a szolgálati utat. Bizony *Schwartz* kistextiles a Sas uccából nem merte volna. Ám ezt *Goldbergeréknek* sem szabad így, vagy talán *quod licet, non licet*?

Hír a szén-frontról

A szén-kilátásokról megkérdeztük az *Urbán* szénkereskedelmi Rt. vezérigazgatóját, aki a következőket mondotta:

„Ugy hisszük, hogy a porosz szén-készletek november közepéig tartanak, ha normális fogyasztás lesz. Az a véleményünk, hogy szükség lesz a külföldi szénre. Egyelőre persze mi várakozó álláspontot foglalunk el és tatai brikettet árusítunk.“

A nagyon csendes *Urbán*-irodában tényleg ott lóg a tatai brikett eladását jelentő tábla. De itt azért máson jár az emberek esze. Ugy vélik, hogy ha még ma süt is a nap, majd, ha —5 fok felé szalad a hőmérő nekik is felderül.

Férjes nők kálváriája a Fővárosnál

Még úgyszólván bűn volt az adminisztráció racionalizálásáról beszélni, amikor e lap bátran dobta e kérdést az érdeklődés homlokterébe. És pedig nem holmi elméleti stílusgyakorlatokkal untattuk e téma körül a közvéleményt, hanem egyenesen ráta-pintottunk a módokra, amelyek lehetőségek gyanánt mutatkoztak.

Ezek között felvetettük a női munkaerők leépítését is. Felhívtuk erre a racionalizáló bizottság akkor még kinevezése előtt álló vezetőjének figyelmét.

Azóta már történtek intézkedések e téren. Tényleg hozzányúltak az ügyhöz. Tényleg kezdték leépíteni a női munkaerőt, például a Fővárosnál.

Ez azonban nagyon furcsán ment végbe.

Mert ugyebár világos, hogy ha már ehez a fájó kényszereszköz-höz folyamodtak, úgy illett volna csinálni, ahogy logikus. Azaz először azokat a női munkaerőket kellett volna elbocsájtani, akik erre rászolgáltak. Olyan értelemben, hogy például férjes asszonyok, akiknek férjei jól dotált, biztos pozícióból hozzák haza elsejkenként a többszáz pengőket.

De nem így történt.

A célszerűsítést a szociálpolitikai ügyosztály kezdte. Hatvan ideiglenes munkaerőt bocsájtottak itt el. Hatvan férjes asszonyt, akik többnyire az étkeztető akciónál végeztek szolgálatot. Némelyik 5—6 éve volt már a főváros kötelékében. Pechjére nem véglegesítették. Most azután egyik napról a másikra kitétték a semmibe.

Már most először is a kitett 60 férjzett nő helyett azonnal 60 más női alkalmazott vonult be munkára.

A racionalizálás tehát már a priori megbukott.

Ez még hagyján. Üsse kő! Azonban először is a felvettek között akad olyan, akinek — saját bevallása szerint — 20 szobás penziója, 3 szobás jövedelmet hajtó lakása van; másodsorban a bennmaradtak közül egyiknek férje kinevezett városi tisztviselő, egy másiknak iskolaigazgató és háztulajdonos, egy harmadiknak vasuti hivatalnok, negyedik nyugdíjas özvegyasszony népes, jól kereső családdal, stb., stb.

Mi azonban sem az újonnan felvettektől, sem a bennmaradtaktól nem sajnáljuk a kenyeret, sőt még a többjövendelmet sem.

Hanem nehezményezzük, hogy ezzel szemben elbocsájtásra került — külső és belső intervenció dacára — a férjesasszony jelleg miatt olyan, akinek van ugyan férje, de ez a férfi mitsem, illetve semmit sem keres, mert sem állása, sem foglalkozása nincs. Existencianélküli. Eddig valósággal az asszonya tartotta él a havi 80-ból, most ez is elveszett és mind a ketten — mind a kettő nagyintelligenciájú ember, értékes tagja lehetne társadalmunknak — a nihil-be, a pusztulásba zuhantak, lejtőre, ahol megállást legfeljebb a bűn jelenthet. És ilyen eset akad még.

Ebből a racionalizálásból pedig nem igen kér a főváros népe.

Súlyos hibák történtek itt, amelyeknek megvizsgálása és jóvátétele pártok — illetékesek sürgős kötelessége.

Harc az aszpirin és a külföldi gyógyszerek ellen

A Magyar Közélet utolsó számaiban bíráló tárgya-vá tettük a külföldi gyógyszer-gyárak gyártmányainak és köztük is elsősorban az aszpirinnak indokolatlanul túlzott terjeszkedését Magyarországon. Lapunk közleményei nem maradtak hatás nélkül. A nagy reklámmal hirdetett védett nevű gyógyszerük aránytalanul drága árára egyre jobban kezd ráeszmélni a közönség. Kivált a mai világban, amikor minden fillérnek meg van a helye.

Örömmel kell megemlékeznünk arról a mozgalom-

ról is, amely újabban a magyar orvosok körében terjedt el és amelynek célja ugyanaz, amit cikkeinkkel akarunk elérni. Elismert tény, hogy a magyar gyógyszer-gyárak az utóbbi esztendőekben óriásit fejlődtek és ma már úgy minőségben, mint árban fel veszik a versenyt a külföldi piaccal, sőt vannak gyártmányok, amelyek jobbák és olcsóbbak is a külföldiekénél.

Ezt orvosaink legfőképpen kórházi gyakorlatban már rég belátták és nagyon dicsérendő, helyes mozgalom indult meg körükben, hogy az árban és minőségben teljes mértékben versenyképes magyar gyógyszer-t használják a külföldi helyett. Ezt teszi kórházaink legnagyobb része, de a magánorvosok is itthoni gyártmányú gyógyszert rendelnek olyan esetekben, amikor ezt a betegség természete megengedi. Vannak esetek, amikor csak külföldön gyártott, speciális gyógyszer segít a betegen, akkor természetesen azt írják elő.

A magyar orvosoknak ez a munkássága a legnemesebb magyar munka és valutavédelem és csak elismerés jár nekik érte, hogy nem csak a valutát korlátozó rendelkezések óta teszik ezt, hanem már rég meglátták, hogy a nagy haszonnal dolgozó külföldi gyógyszer-árdekeltségek milyen nagy összegeket visznek ki az országból akkor, amikor azok legnagyobb része itt maradhatna és azon magyar munkát és vállalkozást lehetne támogatni.

Rendezzünk költekező napokat

Utáljuk az öndicsérést, fizikai undort érzünk ha olyan más lekritizáló sort olvasunk, amely elsősorban maga ellen hívja ki a kritikát.

Most azonban képtelenek vagyunk elhallgatni azt a tény, hogy szerény, de gonddal készített, magasabb célok felé törő organumunk volt az első, amely akkor, amikor még szent jelszó volt a takarékoság, bátran le merte írni, hogy ennek a jelszónak a köztudatba való bedobása könnyelműség. „KARTOKOZÓ TAKARÉKOSSÁG” címen 1931. február 1-i számunkban mutatunk arra, hogy nálunk csak ökonomikus takarékoság volna elképzelhető, de miután gazdasági állapotaink ezt nem igen tetelezhetik fel, úgy elérjük, hogy azok fogják megijesztettségükben „takarékoskodni”, akiknek elsőrendű kötelességük lenne a vásárlás folytonosságának fenntartása. Azok dugják harisnyájuk, etc. ba pénzüket és mondanak le sokmindenféléről, akik pedig tehetnének, hogy életnívójukat minden vonalon fenntartsák, sőt fejlesszék. „A TAKARÉKOSSÁG BÜNÖZŐI” címmel 1931. május 9-i számunk foglalkozott ismét bátor hangon ezzel a problémával és igyekezett megállítani az akuttá váló epidémiát. Sajnos, hangunk nem tudott messze hatni. Hiszen ma a sajtót, különösen, ha nem túlhangos, megmosolyogják. Nem fontos a betű. Pedig mi kimondjuk és álljuk, hogy még a mai látszólagos túldimenzió-náltságában is kevés a sajtó, kevés a betű, amely a magyar jövőért küzd. Mert mi azért verekszünk és érettféjű ember nem igen akadhat, aki azt mondani merné, hogy csonka hazánknak túlnagy a sajtója. Ne felejtsek, hogy mi kultúrfölnyünkkel sokat elértünk már a nap alatt. És ez a sajtó, ha talán itt-ott valamibe kerül is, megszolgálja, visszaadja sokszorososan akkor, amikor a jövőért, a jobbért küzd és azt el is éri.

*

A takarékoság átkát — bajait ma már kórusban zengik.

Mi jólesően látjuk, hogy — sajna — jól jóslunk. Amit most megtoldunk azzal, hogy a takarékosági nap helyett időszerű lenne néhány „költekező” napot rendezni. Bizisten jót tenne a budapesti iparnak, kereskedelemnek, de még a forgalmi adó-alapnak is.

Ahol még ujság az autó

Levél a Balkánról

Este 7 órakor érkezik a vonat Caribrodra, a jugoszláv-bolgár határállomásra, negyedórát áll és 8.15-kor indul tovább. Ennek pedig az a magyarázata, hogy a határnál hivatalosan is megkezdődik a kelet, Bulgáriában már a keleteurópai időszámítás érvényes. Itt egy órával hamarabb kel a nap és hamarabb nyugszik, egy órával korábban élnek az emberek; aki nyugatról jön, egy órát elkészt.

Ez a keleti jelleg már lépten-nyomon kiütözik nemcsak Bulgáriában, hanem magában Szófiában is. A város közepén nagy török mecset, a hozzávaló minarettel és a hozzávaló muzsizin nélkül. A török feliratok még egészen tisztán és teljes egészben olvashatók, (már t. i. akinek a számára olvashatók) de a mecset már zárva van és nem igen nyílik ki a közeljövőben. Egyébként alig tíz lépéssel odébb a *Modern Theater* műsorán *Na zapodnija front nisto novo* szerepel, ami magyarul annyit jelent, hogy *Nyugaton a helyzet változatlan*. Remarque tehát egy dunaparti metropolis átugrásával került el Berlinből illetve Bécsből közvetlenül az „üzemen kívül helyezett” török mecset tőszomszédságába. A mozi előtt gimnazista fiúk, lányok állnak nyítt, gyűrött egyenruhában. Az összes középiskolásnak meg van a maga egyenruhája, amelynek a viselése kötelező. A sapkán meg a parolin van feltüntetve az iskolatípus, meg az osztály. Ez még a régi orosz külpolitikai orientáció maradványa, aminthogy ma is, különösen tudományos téren, megérzik még az orosz befolyás. Orosz templom is van a városban, nem messzi a Szobranje jelentéktelen, sárga épületétől. A Szobranje mögött van különben Szófia egyik nevezetessége, a Balkán legnagyobb temploma; az *Alexander Nevszki* a napsütésben ragyogó aranykupoláival. Vagy 30 esztendeig épült, mikor elkészült, a harangok felhúzásánál lezuhant és meghalt az egyik munkás, halála „megszentségtelenítette” a templomot, úgy hogy sohasem lehetett misét tartani benne. A kapui nyitva vannak, bárki bármikor bemehet, de a templom néma.

Templom egyébként meglehetősen sok van itt és ennek következtében sok a pópa is. Hosszú, fekete, egészen síma reverenda; hosszú, fekete szakáll; fekete, henger alakú süveg, melyet egy tányér fed be; vastag aranyláncon arany kereszt: ebből áll a pópa. Ritkán látni egyedül, majdnem mindig kettesével-hármasával járnak, igen ritkán gyalog, rendszerint a rengeteg szófia fiáker valamelyikén. Mert Szófiában — akár csak Belgrádban — még teljes mértékben hatalmon van az autóval szemben a fiáker. Hosszú sorban állnak a „standokon”, a lovak dúsan feldíszítve sallangokkal, a sallangok rézcifraságokkal kiverve. A

lő általában igen kedvelt közlekedési eszköz még, sokan jönnek be a környékről lóháton, de még többen — *számárhátón*. A számár teljesen azt a szerepet tölti be, mint nálunk a bicikli, a szegényebb rétegek autója. A környékbeli falvakból vagy a perifériáról két oldalt felerősített kanákkal, ezzel jár be sok munkás, ezzel jön be a paraszt, ha venni vagy eladni akar. És ez a nálunk olyan makacsnak ismert állat pompásan megállja a helyét. Egyetlen szóra indul vagy megáll, nyugodtan, keleti egykedvűséggel áll órákhozat zuhogó esőben, legfeljebb hosszú füllét mozdítja meg néha.

Hogy keleten vagyunk, azt különben arról is meglátni, hogy rengeteg az uccai árus. Árulnak mindent. Cigaretát és fánkot, bocskort és fasírhúst, kolbászt, gyümölcsöt stb., stb. Túlnyomó többségük azonban, legalább annyi, mint az összes többi együttvéve, cipőtisztító. Egész uccasorok vannak, ahol közvetlenül egymás mellett ülnek kicifrázott ládáikkal, hatalmas keféikkel, rengeteg üveggel, tubussal, dobozzal. Teljesen elképzeltetlen, honét akad annyi cipő Szófiában (különösen mikor legtöbbször bocskorban járnak), hogy valamennyien meg tudnak élni. Pedig hatalmas konkurrenciát csinálnak nekik a cigánygyerekek, akik hónak alatt egy ládával kóborolva minden járókelőt megtámadnak és ha az illető nem elég ügyes és erélyes, akkor egy pillanat alatt nekiesnek a cipőjének, még ha tükörfényes is. Magam is alig tudtam elkerülni, hogy nagy gonddal és hozzáértéssel megolajozott bakancsom fényesre ne subickolják. Hiába intettem nekik, hogy nem kell semmi, ezzel végkép magamra szabadítottam őket, mert itt a *fejcsóválás* jelenti az *igenlést* és a *bólintás* a *tagadást*.

Cigány egyébként is meglehetősen sok van. Délután és este ötös-hatos csoportokban sétálnak a cigánylányok, cigányasszonyok az Ulica Klementina külső részén, bő, piros, sárga, világoskék bugyogóban, igen gyakran pipával a szájukban. Fehér vagy barna rongyba tekert lábukon bocskor, zsíros, fekete hajuk hosszú copfba fonva, esavarognak, kiabálnak, nézik a nyitott kirakatokat.

A kirakatok és az üzletek egyébként végkimerülésig vannak nyitva. Mármost a tulajdonos és az esetleges alkalmazottak végkimerüléséig. Záróra nincs. Ha valakinek éjjel tizenegy óra körül eszébe jut, hogy új kalap nélkül nem tud nyugodtan aludni, egész biztosan talál egy csomó üzletet, ahol szíve vágyát kielégítheti. Azután már boldogan hajthatja le fejét az itt divatos kökemény, ólomsúlyu párnákra.

Száva István.

Sportszerűtlen futballmeccsek

Szegyenkezve vallom be, hogy ezelőtt kerek 10 évvel voltam utoljára futball-mecsen. De akkor is még a háború és közvetlen következményeinek ehoja vibrált bennem; valahogy komolytalannak láttam a meglett emberek szaladgálását a labda után, a közönség izgalmát sem értettem át, pedig valamikor én is a *Slózi* csillagoszemű nézői, lelkes rajongói közé tartoztam. Amikor még a *Károly* „tanár úr” a BAK-ból és *Potyá*, meg *Borbás* az FTC-ből jeleskedtek és az emberek azt sem tudták, mi fán terem a professzionizmus. Profi szemünkben az volt, aki az angol klasszist képviselte. Mert hiszen akkor még az angol futball volt legelől a listán.

Ezen a gyönyörű őszi vasárnapon valóságos nosztalgia rohant meg. Vágyakozás a futball után, a futball hangja után, ami a labda pattogása és a tribün hangjaiból alakul ki egy rég nem hallott kedves káosszá: „tempó emtéká!”

Kimentem tehát a Hungária úti pályára.

A legelső kellemetlen meglepetés a jegy ára volt. A legolcsóbb használható jegy *2.10 P*, pedig nem valami attraktív mérközéseket bonyolítottak le ezen a délután. Érdekesség szempontjából egyetlen meccset a *Hungária—Kispest* I. ligamérkőzést játszották, előtte egy II. osztályú játék folyt. Érthetetlen a magas jegyár azért, mert hiszen a futball állítólag a nagy tömegé, de

hol van ma a nagy tömegeknek ilyen célra a kettőtízük, amikor egy jó ebéd egyötvenért luxuslokálban kapható. Ez meg is látszott különben a nézőtéren. Lézenésnek is alig mondhatóan kevés mozgás volt a tribünökön és állóhelyen. Valahogy azonban mégis összegyűlt párszáz ember s azután elkezdődött a meccs.

A második kellemetlen meglepetés azután a várva várt meccshangulatnál ért. Mert itt korántsem a sport-szeretet hangjai voltak hallhatók, hanem az indulat kitörései variálódtak a legfantasztikusabb gorombaságok sorozatában. Félve ültem és idegenül a nézők sorai között, a tettelegesség állandóan a levegőben lógott. Itt nem a játékért lelkesedtek az emberek, hanem a csapatért s amazok a gyepen sokkal kisebb ellenfelekként állottak szemben, mint itt, a tribünön úrféle kinézésű emberek, akik, amikor csapatuk egy-egy tagja elesett a játék hevében, szíu indiánokat megszágyenítő üvöltést hallattak és azonnal neki akartak esni a szomszédnak, aki véletlenül ellenkező véleményen volt. Vad, sőt trágár kifejezésektől zúgott a tribün.

Valahogy úgy képzelem, hogy elvégre mégis csak maga a játék a fontos. A szépsége, a sport nemes alakja kell, hogy fogja meg a nézőt, hiszen ez is a cél. De itt a pártpolitikai hullámok csapkodtak össze-vissza. Ezen felül kell emelkedni a különben kitérő sportpublikumunknak, amelynek tudnia kell, hogy a kellő tónus megteremtésével is szolgálja a sport érdekeit.

Riport egy bérházról, ahol nem tűrik a gyermeket

Budapesten, a Péterfy Sándor ucca 39. számú nagy bérházban, az udvaron óriási betűkkel a következő felírás rikoitoz:

Figyelmeztetés!

A főbérleket a legszigorúbban figyelmeztetjük, hogy gyermekes albérleket semmi körülmények közt sem engedélyez a háztulajdonos.

Ez a lap nem szokott személyi hajszákat rendezni. Ezért ezalkalommal sem vetítjük itt a papírra a Péterfy Sándor uccai ház tulajdonosának arcát, egyéb személyi viszonyait, még a nevét sem, akármilyen jogos érdeklődéssel is várná el az olvasó ezeket az adatokat. Bizonyal érdekelné annak a koponyának az anatómiai rajza, amelyből ezek az emberirtó mondatok kipattantak. Bizonyal szorongással, izgalommal kísérné a korát — csak egy bibliai kéz kínálkozik itt összehasonlításra — amely, miközben „engedélyez“, cézári stílusban dekretumokat ír a lakók részére, úgy csapdossa a gyermekfőket, mintha mákfejek lennének. Akárhogy is van, nem az egyént utaljuk a pellengére, hanem a környezetet vizsgáljuk, ahol az ilyen főbenjáró bűnök az élet ellen kivirulhatnak és ahol évekig állhat a falon egy ilyen felirat és nem sülyednek el azok, akik elolvassák.

Mert kibetűzni e szörnyű sorokat, már maga is bűnrészesség!

A Péterfy Sándor uccában valami helyrehozhatatlan hiba ütközött ki, amely mindenfelé itt bujkál lábunk alatt az aszfalt temetőjében. Kevésbé drasztikus formái lépten-nyomon a szemedbe ütköznek és hiába hunyod le pilládat, mert akkor még világosabban látsz. Erre-arra uhognak a botok, amelyek az élő virágfejeket lecsapdossák. Addig „finomodott“, differenciáló-

dott az élet, amíg megtagadta önmagát és legszebb, teremtéseit, anygalkáit, a gyermekeket. A pesti udvar falán ez a felirat, arra az egyre jó, hogy megmutassa, milyen mélységes a baj.

Ha kutatjuk az ellentétes képeket, nem kell átrepülni az oceánon — Amerikába, ahol a gyermek az ucca kényura, akinek labdája miatt a felhőkarcolók közt megáll az örvénylő forgalom és akinek játékterei a világvárosok forgatagában kis szuverén királyságok, csak a magyar vidéket kell tekinteni, a magyar parasztot, azt az újjászületést, amely a szemeiben tükröződik, amikor a kisgyermekre néz. A vidék népében még meg van az egészséges életösztön, amelytől éltető vérfelfrissítést vár a főváros is. A nép egyszerű fiának szeme elárulja, hogy jobban tudja a Péterfy Sándor ucca 39. számú házában tulajdonosánál, mit jelent az a követelmény: minden gyermeknek születése első percétől a fejlődés legjobb feltételei biztosítandók. A gyermekgyilkos háztulajdonos esete is egyik igazolása annak, hogy mennyire időszerű a *Magyar Közélet* pályázata a vidék és a főváros szorosabb kulturális egybekapcsolásáról.

Vizsgálatot az építő álszövetkezetek ellen

Amióta a magyar törvényhozás a részvénytársaságok alaptőkéjét kétezer pengőben minimalizálta, azóta, egyre másra bujnak ki a földből az úgynevezett altruista szövetkezetek, melyeknek ugyan semmi közük és céljuk nincs az altruizmushoz, de minthogy nem rendelkeznek az előírt minimális alaptőkével, úgynevezett szövetkezeti részjegyzéssel játszik ki a részvénytársulásra vonatkozó törvényeinket.

Különösen az építő-vállalkozásban láthatjuk elburjánzani nagy mértékben ezeket az álszövetkezeteket, melyeknek taglétszáma sokszor alig éri el a nyolc-tizes taglétszámot, természetesen az egész „ügyvezető igazgatósággal“ együtt.

A szövetkezetek „működése“ rendszerint azzal kezdődik, hogy egyik-másik telektulajdonosnak nehezen értékesíthető telkei vannak. Építető nincs. Saját tőkéje sincs.

Verbuvál tehát lakókat — mint szövetkezeti tagokat, a felépítendő társasházhoz.

Eddig rendben volna a dolog.

A baj az, hogy a telektulajdonos szövetkezeti tag a részvények többségét mindenkor megtartva, úgy hozatja a közgyűlési határozatokat, ahogy önös érdekeinek az legjobban megfelel.

Fölbeesülteti a telket — saját magának — és a tagok részeit terheli meg értékével.

Ez azonban csak a kezdet. A folytatás az építkezésnél, az épületanyagnál, a kivitelnél és egyéb hasznóhajtó munkálatoknál jelentkezik.

A jámbor tag épített. Az anyagra pénzt ad, a telket megveszi és fizeti azt a jutalékot, amit a vállalkozók nyújtanak az igazgatóságnak.

Jutalékot az építész ad, a tervező, az építőmester, az asztalos, lakatos, szerelő, elektrotechnikus, festő stb. alvállalkozó, mert a fővállalkozó, az a direktórium, amelyik grundolja a szövetkezetet.

Mikor a brutto költségvetésbe ilyen szépen belekalkulálja magát az igazgatóság — akkor a közgyűléssel a fent említett módon ezt elfogadtatja. Sőt, ha a tag ezt a felszámolt összeget nem tudja fizetni, akkor a szövetkezet vállalja a differenciának kölcsön útján való előteremtését. Természetesen jutalékot a közvetítésért felszámít.

De végre felépül a ház és a boldog „házzrésztulajdonos“ fel-

sóhajt „most már legalább nem lesz házbérem”. Természetesen sulyosan téved, mert most a direktórium házgondnoksággá alakul át és most már a bennlakó szövetkezeti taggal tartatja el magát.

Természetesen a házkarbantartásnál a *jutalék-játék* ismét előlről kezdődik stb.

Igy spekulálnak ezek az álszövetkezetek s van közöttük olyan is, amint tudomásunkra jutott, hogy nem csak a tagokat,

hanem egymást is becsapják az „igazgatók”.

Megtörtént, sőt most is megtörténik az egyik fővárosi építkező szövetkezetnél, hogy miközben a vezér nyugodtan állítja össze a „legitim” kalkulációt, addig az igazgatója külön jutalékokat vág zsebre az építkezésben résztvevő kisiparosoktól. stb.

*

Már most a kérdés: meddig, hová?

Ahol fütyülnek a csendrendeletre

Jó budapesti polgárt csak nemrég nyugtatta meg egy belügyi rendelkezés, amely csendet parancsolt az ucca zajongó elemeire. Ilyen lármás dolgok az autó, a motorkerékpár, a rádió, no meg a részeg emberek. Mert ezekből is akad bőven, különösen az éjszakában és főleg Budapestnek olyan helyein, ahol Isten tudja miért, még most is egymás hegyén-hátán tenyésznek és virágznak a legkülönbözőbb rendeltetésű lebuajok, amelyeknek testvére, mondhatnók anyaintézetei a korezmák. Mert Budapestnek ezen a környékén bizony fittyet hánynak a csendrendeletnek.

Sokszor felpanaszolták ezt már. Hogy ezen a különben szépen épülő városrészen miért nem végeznek nagytakarítást az illetékesek. A VIII. kerületnek a *Népszínház uccától* lefelé az *Üllői útig* húzódó mellék-uccái ma is még balkáni képet mutatnak. Gyönyörű bérházak tövén apró egyemeletes házsorok. Minden második ház korezma és minden első örömtanya. Klasszikus folytatásuk a cigánylakta házak, ahol paradicsomi meztelenségben, de szemétdombi piszokban élnek-halnak a rajkók.

Vegyük például a *Conti uccát*. Már azért is, mert ennek közvetlen közelében ott van a kerületi kapitányság.

Ebben az uccában este 8 órától kezdődően életveszélyes a tartózkodás. A budapesti Al Caponék egész

biztosan itt tanyáznak ezekben a reggeltől-estig hangos lebuajokban, ahol néha megszokás nélkül szól a zene és folyik a trágár ordítás nyitott ajtók mellett a késő éjszakai, sőt hajnali órákig. Természetes, hogy az egymás mellett fekvő korezmák zenekarainak nincs közös dirigense s így a legelképzelhetlenebb kakofónia száll a környező bérházak nyugodni óhajtó lakói felé, akik már sokszor próbáltak eme sebükre írt szerezni — mindaddig sikertelenül. Cigányzene, jazz, gramofon, verkli, harmonika és alkalmi nép-kórusok egyszerre zengik az évad divatos dalait a ravasz tavasztól a muzsikára figyelmessé lett kislányig; ez a mi szép Budapestünk éjszakai szimfóniája, megérdemli hivatalos közlegeink elrettentése végett a hangosfilmet. Miután garázs is van kettő-három a közelben, a hangorgiába belevagyul éjjeli két-három óraker a túrázó motorok ütemes berregése. Igaz, hogy ez legalább nem hamis hang. Majd záróra után a természet szabad ölen folytatódik a muri. Az uccán, a Conti—Déri uccák hosszában muzsikáltatják magukat az elázott dalnokok és hölgyeik. A vidámság nagyon gyakran persze közelharcban végződik és ilyenkor a „rendőr, rendőr” kiáltás veri fel a végre elszendergett békés polgárt.

Aki ilyenkor kétségbeesetten gondol arra, hogy miért is hozták ezt a csendrendeletet, ha érvényt szerezni neki ismeretlen okokból képtelenek.

Koldus-invázió Budapesten

Bénák, vakok állnak az uccasarkon, a ma-holnap már másfél évtizede végetért világháború tragikus hősei. Kitüntetések tarkítják rongyos kabátjukon a mellüket és koldus alamizsnára nyújtják feléd a kezük. Megdöbentő és a szívet szorongató látvány! Hát ide jutottak? Arráb vak asszony didergő gyermeket tart a kezében, bénák ülnek az aszfalton és mind kolduló szavakat mormol és a szívedig, zsebedig nyújtja feléd alamizsnát könyörgő kezét. Minek folytassam, aki *gyalog* járja a pesti uccákat, bőven kijut a része ebből a szomorú látványból.

Ennyi koldus még sohase volt Pesten és talán furcsán hangzik, de sohase volt olyan konjunkturájuk a koldusoknak, mint a mai nyomorúságos világban, amikor azok nagy része, akik odadobnak nekik néhány fillért, maguk is ma-holnap alamizsnára szorulnak. És ez teszi érzékennyé őket a koldusok iránt.

És ez teremtette meg a koldulás konjunkturáját is, amelyet le kell törni. Mert a szerényebb lakások ajtaján egymás után kopogtatnak az alkalmi koldusok, egészséges emberek, akik munkanélküliségre hivatkoz-

nak és amíg a munkanélküli férj reggeltől napestig alkalmi munkákért lohol a városban, az asszony szétosztja nekik fillérjeit. Az üzletek ajtaján vevők helyett koldusok nyitnak be és a tönk szélén álló kereskedőktől elszedik utolsó fillérjeiket.

Igazságtalan az elszegényedett társadalomnak ez a jelentős koldúsadója, már csak azért is, mert akik áldozhatnának a koldusokra, azokhoz ezek nem férnek.

A szociálpolitikai ügyosztálynak kellene, hogy kiterjedjen erre a figyelme és megoldja ezt az egyre égetőbbé váló kérdést. Mert végeredményében mindnyájunkra nézve arcpirító dolog, hogy a világháború rokkant hősei ma koldulni legyenek kénytelenek és megdöbentő, hogy téli fagyban ölbenülő gyermekeket hurcoljanak kolduló asszonyok. A hadirokkantokról úgy kell gondoskodni az államnak, hogy azok ne kényszerüljenek koldulni, az ilyen gyermekeket pedig helyezzék el menhelyeken!

Egész kis városok megoldották a maguk koldusügyét, Budapest is meg kell, hogy oldja, ha nem akarja, hogy ma-holnap koldusairól legyen nevezetes. Ves-

senek ki koldusadót, ahogyan más városok is megteszik és abból lássák el az arra igazán rászorulókat. Amíg ezt nem teszik meg, jó üzlet lesz a koldulás. Nem azoknak az ügyefogyott szemérmeseknek, akik igazán rászorulóknak, hanem a csapszékek iszákos töltelekeinek és azoknak a notórius koldusoknak, akikről ma gyakran kedélyeskedve írnak, hogy házaik vannak Pest környékén és pénzük a bankban, de azért elkolodulják a száraz kenyeret az igazán arra rászoruló nyomorultak elől.

Ha van szociálpolitikai ügyosztály, hát csináljon erre is kiterjedő szociálpolitikát! Adóztasson meg bennünket, ezt az adót szívesen várjuk, segíyezzen belőle minden arra szoruló, de szabadítsa meg a várost a koldusoktól!

Elég volt Zeileis-ből

Itt nem lehet viccelni. Az *Orvosszövetség* állást foglal, a *miniszeriális fórumok* hasonlóképpen, tehát tétozásnak további helye nincsen. Vagy azt kellene hinnünk, hogy az *Orvosszövetség* nem komoly fórum és döntése darab papír, amelyet szemétre vetnek. De remélhetőleg nem így van. Hiszen afölött nem lehet már vita, hogy mi lényegében a *Zeileis*-szisztéma. Röviden: humbug, amely ellen küzdeni közkötelesség lenne. Csak lenne, mert az általános nehezmenyezések dacára egymásután nyílnak az „intézetek“ a lehangzatosabb címek alatt és a legszélesebb keretű reklámmal. Érdekes. Ugy tudjuk, hogy általában orvosi karunk nem szenved túlságosan aranykészleteinek súlya alatt. Amiből viszont az következik, hogy itt a pénz mindig valaki, szakmán kívüli adja. Ime a nagy pénzzúke mellett is van tőke, van befektetési inger, de csak — humbugra, népbolondító blöffre. Ehez ugyan nem volna sok hozzászólási jogunk, de ez a blöff nem ártatlan dolog, veszélyes ügy ez kérem, testileg is, szellemileg is.

Azonban mindez csak szóbeszéd. Ami fontos ebből, az, hogy Zeileisékat le kell törni minden eszközzel és mielőbb. Gennyes pattanás ez, amit illik kinyomnia az orvostársadalomnak, hogy reputációját, s mindenekelőtt páciensei egészségét megvédelmezze.

Hol nincs rendőr

A közlekedési rendőrség kétségtelenül nagyszerű munkát végzett az utolsó pár év alatt. Nemesak az ucca járműrendjét szabályozta teljesen és állította nyugati nivóra ezzel a forgalom képét, hanem, ami legnagyobb sikerének tudható be, sikerült rendre szoktatni Budapest járókelőit is. Ez pedig igen nagy eredmény.

Autós szemmel például ma ideális a hajtási lehetőség a főváros uccáin. Különösen ott, ahol rendőr áll, teljes nyugalommal ül a vezető a volán mellett. Baj nem történhetik.

Azaz, hogy mégis csak van bibi a kréta körül. Ugyanis nem mindenütt áll az imponálóan okosan intézkedő fehér kézelős közeg, helyesebben vannak olyan jelentékeny forgalmú pontok, ahol hiányzik. Ilyen helyen azután történnek is szerencsétlen karambolok, holott a rendőr jelenléte teljesen kizárná a bajt.

Megfigyeltünk például néhány nagyforgalmú pontot. Ilyen a Dohány ucca és Akácfa ucca sarka, vagy Akácfa ucca—Rákóczi út, ahol a befordulási előírások miatt a forgalom óriásira dagadt. Ezek a pontokon követelősen szükség van közlekedési rendőr-

re. Károly körút—Dohány ucca torkolata, ahol az 52-es villamos szeli az úttestet, szintén nem nélkülözheti a forgalom szabályozóját. Legalább automatikus jelzőlámpát állítanának erre a forgalmas pontra.

A főkapitány úr figyelmét felhívjuk erre a kérdésre.

Arany és papírpénz

E lap már régóta foglalkozik a világkrízis problémájával. A téma sokoldalúsága, szinte kimeríthetlensége, valamint különös permanens aktualitása lehetővé teszi, hogy újabb s újabb cikkeket közöljünk e témával kapcsolatban.

Előző számunkban, „El az aranytól“ címmel közöltünk egy cikket, amely az aranyról, mint a pénzrendszer s gazdasági élet rákfénjének kiszuperálását hangsúlyozta. Ezzel kapcsolatban azt a kérdést óhajtjuk tárgyalni, mely a papírpénz értékének szemüvegén át nézve a pozícióit, „El az aranytól“, aggodalmasan kérdezi, vajjon hogyan is lesz akkor a papírpénz értékével?

Röviden azt válaszolnám, hogy minden marad a régiben. Mert hiszen ma már túl vagyunk, legalább is túl kellene, hogy legyünk azon az elévült felfogáson, hogy a papírpénz értéke függvénye az aranyfedezetnek. Ha az elmélet még itt-ott ragaszkodik is ehhez a felfogáshoz, a praxis már régóta elkezdte letvetni magáról. Az elmélet azt hitte, hogy ha a papírpénznek nincs százszázalékos aranyfedezete, elveszti értékét. A gyakorlat azonban megmutatta, hogy a papírpénznek harminczszázalékos aranyfedezettel is értéket tudott adni, sőt még tovább is ment, mert hisz a papírpénznek még arra a harminczszázalék aranyra való átválthatóságát is felfüggesztette.

Én azonban még tovább megyek s állítom, hogy a papírpénznek minden aranyfedezet nélkül is meg lehet adni úgy belföldön, mint külföldre az értéket s hogy az arany igen is elvethető még a papírpénz értékének a szempontjából is.

A papírpénznek, helyesebben a papírpénz belföldi értékének egyetlen kriterialis pontja, az a helyes arány, amelynek a gazdasági élet papírpénz szükséglete s a papírpénz mennyisége között fenn kell állania. Vagyis a papírpénzmennyiségnek mindenkor harmonizálnia kell a gazdasági életnek papírpénz szükségletével.

Már most a kérdés, vajjon mi adja meg a papírpénznek külföld szemében az értékét? Ha abból az alapfelfogásból indulunk ki, hogy a külföld azért veszi a belföldi papírpénzt, mert az a belföldön vásárlóerőt testesít meg, úgy a papírpénz értéke mindenkor a vásárló ereje után fog igazodni s külföld oly arányban fogja értékelni, amely arányban belföldön más árut szerezhet érte.

Evvel a kérdéssel kapcsolatban kevésbé tudom az „örület klasszikus példájának“ tartani, mint ahogyan egyik volt bankvezérünk egyik napilap hasábjain nyilatkozott „nem lehetetlen, hogy egy szép napon majd azt halljuk, hogy a svájci frank így s így áll a yen-hez képest.“ Egyenlőre az első feladat az arany helyébe egy más stabil alapot keresni, s a megoldásnak nem szabad megint, mint az előszeretettel mindég történik, megjelölésen vagy külsőségeken botladoznia, hogy a devizák árfolyama yen-hez, tservonetzhez vagy gyöngyhöz lesz viszonyítva, a lényeges pont s megoldandó feladat új stabil alapot teremteni, amelyen erőteljes gazdasági élet felvirágozhat.

MI UJSÁG HOFHERRÉKNÉL. Semmi, kivéve a kis adókomplikációt a jugoszláviai telepnél, ami állítólag hatósági közbelépést eredményezett volna. Természetes, hogy ennek a nagymúltú vállalatnak illik tisztáznia magát a vádak ellen. Ezt nemcsak multja, de jelene, sőt talán elsősorban jövője kívánja.

Tejivók Eldorádója

(T.) A pénzügyminiszter utolsó havi jelentése a gazdasági válság újabb elmélyüléséről tanuskodik. Dacára a külön miniszteriummal ellátott gazdasági politikának, a kereskedelmi élet sötét képe bontakozik ki a jelentésből. Amíg a múlt év júniusában 16 csődöt és 148 kényszeregyezséget könyveltek el, addig ez év júniusában már 15 csőd és 207 kényszeregyezés történt. A szegénység megdőböntő jele a zálogházak szomorúan magas forgalma: Budapesten júniusban 173.128 zálogfelvétel történt, míg a kiváltások száma csak 169.624 volt. Az év eleje óta 1.008.252 zálogtárgyra történt kölesön, ebből 873.240 esetben 50 pengőnél kisebb összeg.

Ilyen körülmények között nem csodálhatjuk, hogy a gazdasági élet igazi arculata lerí az ucca képéről és a boltokról s mint egy a város szegénységi bizonyítványát mutatja. Alig van olyan ~~üzlet~~, amelyben üres üzlet nem volna és a lehúzott redőny nem mutatná a kereskedelem pusztulását. Ha véletlenül lehúzott redőny nincs, olyan üzlet biztosan van, amely nagy táblákon hirdeti, ez az üzlet föloszlik, vagy hogy a cég végleg megszűnik. Minden házban számos kiadó lakás, s minden lakásban úgyszólván albérlő kerestetik.

Egyes különleges üzletágak fölvirágzása is látható jele a nagy szegénységnek. Itt vannak a napról napra szaporodó fényes berendezésű tejivók. Míg a nagy kávéházak üresen tátonganak, vagy legfeljebb feketézó vendégek látogatják, addig a szegény középosztály a tejivókat tölti meg, hogy szerény vacsoráját elfogyassza és olvasási kulturszükségletét kielégítse. A tejivók ki is használják ezt a helyzetet és van már olyan is, ahol az összes bel- és külföldi lap olvasható. Az úgynevezett úri közép-

osztály, amelynek kávémérésben mégis „derogált” volna menni, törzs közönsége a tejivóknak.

Soknak azonban már tejivóra sem telik, mert arra is kell 50—60 fillér. Ezek számára egy új üzlet tartotta diadalmas térfoglalását Budapest körutain. Ez az amerikai büffé. Itt már 20 fillérért lehet enni, ha nem is sokat. Nincs pincér, nincs borralvaló és nincs, aki a gyomrodra néz. Az emberek csalják saját magukat és a gyomrukát! Esznek 20 fillérért szendvicset és azt hazudják maguknak, hogy ebédelték és jóllaktak. Ma azonban ennek az üzletágnak is beakonyult, mert már 20 fillérjük sincs az embereknek.

A nagy nyomor teremtette meg azokat az üzleteket is, amelyek már minden nagyobb uccán föltűnnek. Ezek a zálogházból kiváltott tárgyak árusításával foglalkozó üzletek. Ha elgondoljuk, hogy ma már körülbelül 1.008.252 darab zálogtárgy van elhelyezve 30 millió pengő költséggel, ami annyit jelent, hogy egy tárgyra átlag 27 pengő esik, megállapíthatjuk a nagy szegénységet. Különösen elsején — a házbérfizetés idején — olyan nagy a tolongás a zálogházban, hogy órákat kell eltölteni, amíg valaki csak sorra jut. A legtöbb ember már megújítani sem tudja a zálogjegyét és eladja a zálogcédulát. A fenti üzletek azzal foglalkoznak, hogy az ilyen anyagilag szorult helyzetbe került egyéntől, potom áron megveszik a zálogjegyet, a tárgyat kiváltják és azt kis haszonnal továbbadják.

A nyomor leleményessé teszi az embereket és Budapest élelmes lakói, akik a temetőben levő hozzátartozói sírköveinek az eladását is kitalálták, bizonyára kieszelnek valami újat, amivel napról-napra való tengődésüket meghosszabbíthatják.

Érdekes hercegi óvadékper a Kúrián

A Kúria ötödik polgári tanácsa Hutás József elnöklete alatt nemrég tárgyalta azt a perújítási keresetet, amelyet Riedinger Frigyes gazdálkodó indított herceg Eszterházy Pál ellen 4.544 korona tőke valorizált értékének megfizetése iránt. A kereset szerint felperes 1910. március 21-ikén kibérelte a gróf egyik birtokát és a perelt összeget óvadékképp tette le. Amikor 1921-ben a béreltetől megvált, Szolnoki Dezső uradalmi igazgató közölte vele, hogy óvadéka a Földhitelintézetnél fennálló folyószámlán elértéktelenedett és a herceg azt csak napi koronaértékben hajlandó visszafizetni. A bérlő erre pert indított, de elvesztette azt úgy az alsóbíróságoknál, amelyek még a valorizációs törvény meghozatala előtt ítéleztek, mint a Kúriánál, amely a kereset elutasításánál már az időközben meghozott valorizációs törvénynek azt a szakaszát idézte, hogy nincs helye az átértékelésnek, hogy

az óvadék átvevője nem használta fel azt és bármikor készen állott annak visszafizetésére.

A kúriai ítélet után Riedinger Frigyes épen annak indoklására való hivatkozással perújítási kérelmet adott be, amelyben azt a szencziós bejelentést tette, hogy

a herceg igenis felhasználta az ő óvadékát.

Csatolta a hercegi uradalomnak a Földhitelintézetnél fennálló úgynevezett „adminisztrációs számlájának” kivonatát, amiből tényleg kiderült, hogy a *folyószámla több ízben passzív volt*. Az uradalom azzal az érveléssel kérte a perújítási kereset elutasítását, hogy a hercegnek több folyószámlája volt a Földhitelintézetnél és ha időközben egyik-másik passzív is volt, végösszegekben mindig pluszt mutattak ki. Különben is az

adminisztrációs folyószámlánál a bank akkor is honorálta a herceg kiutalásait, ha az a folyószámla már kimerült.

A törvényszék az alperesi érvelés elfogadásával elutasította a keresetet, amire a felperes Riedinger felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Ezen a tárgyaláson a gazdálkodó ügyvédje azzal érvelt, hogy a törvény csak arra az esetre zárja ki az óvadék valorizálását, ha annak fölvevője egyáltalában nem rendelkezett vele. Itt pedig az történt, hogy

a herceg jobb koronákban több ízben fölvette az ott letétbe helyezett óvadékösszeget és mindig rosszabb koronákban fizette vissza.

A Kúria helyt adott a felülvizsgálati kérelemnek és kötelezte a herceget — az összes körülmények figyelembevételével! — 1000 pengő valorizált érték és a kamatok megfizetésére. Igaz, úgymond az indokolás, hogy a Földhitelintézet az adminisztrációs számla passzív állapotában is honorálta a herceg kiutalásait, de az nem egyértelmű azzal, hogy az óvadék bármely pillanatban visszafizetésre rendelkezésre áll és

nem zárja ki azt, hogy a herceg más célra használta fel a 4.544 koronát.

*

A Kúria ez elvi döntésének óriási jelentősége van, mert az uradalmak és a vállalatok nagyrészt folyószámlán kezelték alkalmazottaik óvadékát és sokkal merészebb műveleteket is folytattak az összegekkel, mint a hercegi uradalom. Az ítélet módot ad a tönkrement egzisztenciáknak követelésük átértékelésére.

Veszélyben vidéki színészetünk

A pesti uccákon a vénasszonyok nyarának tűzvonlát átörri a messzi hegyekből érkező szél. A Nemzeti Színház bejáratánál a padról, amely pedig „kizárólag a színház tagjai részére” van fenntartva, eltakarodnak a szerelmes párok, akik este hatkor találkoztak a Nemzetinél, az óra alatt. A sztárok nyaralási regényei, szertartásai, vagy harcai befejeződtek, az analfabéta szerzők a kánikulában kifüdüdték ujjjaikból a görcsöt és új remekműveket kopogtatnak az írógépeken, a törvényszék megkezdi működését és bíróihiány nem lesz akadálya annak, hogy a színházak csődügyeit és az igazgatóváltozásból eredő pereket permanensen tárgyalják és erről az oldalról is biztosítsák Thália örömeinek folytonosságát. Színesen, kedvesen, kissé könnyelműen, kissé blöffként, mindenesetre a gazdasági mélypont hangulatában kezdődik a szezon.

Mi történik azonban a vidéken, ahova a napokban osztották szét az igazgatói hitbizományokat, mi történik az elszakított területeken, ahol a magyarnyelvű színjáték fantasztikus veszedelmek, idegizgalmak, kalandok, nyereszkedési vágyak és bűnök közt bukácsol? Ezt a kérdést nehéz firtatni itt Budapesten, ahol a vidékről művészi lehetőségek szempontjából semmit sem tartanak, a megszállott területekről pedig annyit tudnak, hogy északról érkezik a szokol, keletről a lei, délről a dínár. A főváros rövidlátásában, vagy önzésében nem veszi észre, hogy a művészi életnek ez a túlzott centralizációja, amely egybebonnyolódik a magyar közélet egyéb évszázados bűneivel, lassan és kérlelhetetlenül itt a központban is kiöli a művészi teremtés feltételét.

A színház világéletében üzleti vállalkozás volt, ma is az, a vidéken is szigorúan az, csak hogy ez a vállalkozás sok helyen — tisztelet a kivételnek — rég szakított a rezonábilis kereskedői számvetéssel és rablogádzalkodással, a legalantasabb kizsákmányo-

lássá fajult. A művészi, gazdasági és üzleti feladatok különös összebonyolódása, az egész, bizonyos tekintetben könnyűvérű légkör, a tagok kiszolgáltatottsága, az állandóság hiánya, a színhely változósága megkönnyíti egyes vidéki igazgatóknál azt a zsaroló, ingyen dolgoztató, tagokat levetkőztető munkát, amilyenre nem igen van példa az afrikai ültetvényeken és amelyre nem mentség a gazdasági viszonyokra való hivatkozás. Csak egy példát hozunk fel: annál a szintársulatnál, amely a vidék egyik legnagyobb és legkultúraltabb városában működik, a tagok hónapokig voltak fizetés nélkül, olykor kaptak csak morzsákat, a bevételeket, városi szubvenciókat külföldi utazásokra, drága ékszerekre költötte az igazgató-pár, amely a női tagok gázsikérését azzal hártotta el, hogy kereshetnek másutt is. Ez az igazgató ezidei szezonban ugyanabban a városban folytatja működését.

Még sötétebb a magyar nyelvű színészetnek a megszállott területről érkező helyzetjelentése, ahol pedig az akadályok mellett is nagy kelendőse, nemes hivatása van a magyar színjátéknak a magyar szóra, magyar művészi produkcióra szomjas közönség zielégítésénél. A magyar kultúrának ebben az első tűzvonlatában, veszélyeztetett zónájában nem állották meg helyüket a Budapestről kislejtett trüppök, amelyeket kétségbeesett egzisztenciák, kalandorok, kokainisták szerveztek gyakran — itt is tisztelet a kivételnek — és szerepeltek a külföldön a magyarság művészi hírnevének meggyalázásával. Erről nem egyszer közöltek részleteket a pesti lapok is.

A színjáték a vidéken és az elszakított területeken ugyanolyan megoldatlan probléma, mint sok egyéb nemzeti sorskérdés. A történelem azt mutatja, hogy a megoldások mindig a művészet ügyénél kezdődtek.

Lapunk országos pályázata

A „Magyar Közélet” szerkesztősége országos pályázatot hirdet olyan újságcikkekre, amely a vidék és BUDAPEST szellemi és gazdasági összekapcsolásának kérdését tárgyalja, illetőleg megjelöli ennek az összekapcsolásnak és együttműködésnek lehetőségeit, a kivitelezés módjait és az ennek nyomán várható eredményeket.

FELTÉTELEK:

a cikk legfeljebb 3 gépelt oldalra terjedhet. A pályamunkák zárt borítékban, akár jelíggel, akár teljes névvel ellátva küldhetők a szerkesztőség címére. A legjobb 4. művet pénzdíjjal jutalmazzuk.

A díjak összege 100, 75, 50 és 30 pengő.

A szerkesztőség ezeken kívül minden jó munkát leközi és a megjelent cikkekért cikkdíjat fizet

Beküldési határidő 1932. január 1.

Az egyetemi ifjuság és a Margitsziget

Budapest fürdőváros vezetősége azzal az indokolással tagadta meg az egyetemi ifjuságtól a Gellért-strandfürdő kedvezményt, hogy ott a fürdés luxus. Erre az ifjuság megbízottai a főváros és a Közmunkatanács vezetése alatt álló Palatinus strandfürdő igazgatóságához fordultak kérelmükkel. A Margit-sziget igazgatóságának valamint a Közmunkatanács alelnökének kedvező és pártoló felterjesztése után az elnök a kérelmet visszautasította és megvonta még azt a kedvezményt is, hogy legalább a délelőtti órákban, — midőn a fürdő majdnem teljesen üres szokott lenni, — üdülési és gyógycélra legalább kedvezményesen használhassa azt az ifjuság, mivel, — nemcsak belföldi, hanem európai viszonylatban is túl magas belépti-díjakat megfizetni nem tudja. Mindez az ifjuság csak azt szeretné megtudni, hogy a sziget volt bérlője, a magántársaság által díjmentesen nyújtott fürdőhasználatot a mostani tulajdonos közhatalóság legalább kedvezményesen miért nem engedélyezheti?

A HUNGÁRIA JAQUARD MISZTERIUMA.

Kitünő magyar vállalkozás a fenti. Okos vezetés, amelynek megvannak a maga üzletpolitikai stabil elvei, biztosítja igaz örömeinkre a vállalat egyenesvonalú fejlődését. Csak egyet nem értünk. Akárhon akad egy-egy inzolvencia, ott a Hungaria Jaquard benn ül. Ne tessék bennünket naivitással vádolni. Tudjuk, hogy elvégre szállít. Na de ilyen rendületlenül? Hála Istennek, mindent megbír. Na, csak így tovább derék Jaquard, csak így tovább.

Színház – Mozi

Gyenge start

Színházaink az utóbbi esztendőben hozzászoktaták a közönséget ahhoz, hogy a szürke középszerűség színvonaláról nem tudnak, sőt nem is akarnak felülemelkedni. Az érdektelen, gyenge darabok bukásainak hosszú sora se tudja meggyőzni az igazgatókat arról, hogy az élet mértföldjáró csizmáiban már nagyon messzire vitte a nézőket beporosodott darabjaik unalmas sablonjától. Az elmúlt esztendő egyetlen átütő sikere, a „Fekete szárú cseresznye“ is bennünket igazol.

És az ideai szezon indulása se ígér semmi jót. A Vígszínház három újdonsága közül kettő a legsivárabb unalomba fult és a többi színház darabjai iránt tanúsított érdeklődés is arányban áll a darabok értékével. Ami pedig a mi szempontunkból még súlyosbítja a dolgot az, hogy ezekért az unalmakért még pénzt is kell küldeni a külföldre, idegen szerzők zsebébe kell tölni a tantiemekkel.

A színház bábái sokat tanakodnak azon, hogy mért csappant meg a közönség érdeklődése a színház iránt. Nagyon sok helytálló és helyt nem álló okot találnak ki, csak az igazit, a legsúlyosabbat, azt, hogy a közönség érdeklődése már túljutott azon, ahol a színház még mindig kullog, nem akarják belátni. És ha talán be is látnák, nem akarnak, vagy nem tudnak segíteni azon.

Levél az Omniához

Uraim, Önök mostanában késhegyre menő harcot vívnak az elsőhetes mozikkal a fektetés ügyében. Lehet, hogy szakítás lesz a harc vége, ami ki tudja, kinek hoz majd szebb jelent, mert jövőről ugyebár ma nagy naivitás lenne beszélgetni. Önök elkeseredetten védik igazukat.

Az Önök igaza körül azonban baj van. A hiba nem egyedül a felkészültségben rejlik. Mert mondjuk szerényebb igényű publikumnak adnak műsort logikusan szerényebb díjért. Kisebbségi bevétel lehetősége, nem fizetődik ki a nagy arány.

Csak hogy a számításokba tévedés csúszott. Nevezetesen a felkészültség gyengébb minősége korántsem mehet azért annyira a műsor rovására, hogy abból a műorból minden más lesz, csak nem az, amit nyugodtan mozielőadásnak nevezhetnénk. Már pedig én, aki éber szemmel s némi hozzáértéssel s abból származó judiciummal figyelem a mozi, egy vasárnapi Omnia-előadás látogatásából erre voltam kénytelen következtetni. Arra, hogy Önök igen kicsire becsülik a vasárnap publikumát — a tömeget.

Első lehetetlen gesztus az 5 előadás. Hihetetlen, hogy a rendőrség ezt engedélyezte. Valósággal merénylet a közegészség ellen, hiszen fizikailag lehetetlen az egymásra torló előadások között a kellő szellőztetés.

Dacolva azonban a hygienia eme veszélyével, beültem a 4 órai előadásra. A levegő szinte összehűsülődött már (pedig csak a második előadásnál tartottak), elviselhetetlenül fojtó és mondjuk ki, bűdös volt a teremben, amelybe lassan szállingózott a vasárnapi közönség. Négy órán jóval túl sem kezdődött azonban a produkció. Látszott, hogy minden egyes embert jelent a pénztáros, mindenkit megvárnak, s úgy ¼5 felé kezdtek a reklámok vetítését. Csodálatos, milyen csunya, stilustalan lemezek követék egymást, bár úgy tudjuk, ezek a lemezek nem követelnek külön technikát, mégis itt ezek a vasárnapi lemezek bántóan

rondák voltak. A hangos és félhangos reklámoknál kiderült, hogy a gép elviselhetetlenül rossz. A Kőlcsey ucca csak pár méter a körüttől és íme a magyar átok, ide már nem ért el a technika, itt pár évvel visszamaradtak. A reklámok után a förtelmesen megkurtított híradók következtek. Majd kezdődött a sláger, a nagy film, ez esetben *Bressart* ragyogó produkciója, amely azonban itt tökéletesen élvezhetetlen, gyalázatos giccsé krakogódott, hörgött a hangos gép őskorából származó mű kínlásai miatt. Egyetlen értelmes szót nem voltam képes felfogni, maga a kép pedig a vászon özönvízelőttsége miatt olyanná pocsecselődött, mint amilyeneket boldog gyermekkoromban láttunk anno 1910 körül a lizsében. Amikor, mialatt jött a vonat felénk, vagy *Max Linder* édes dolgait kacagtuk, folyton „esett az eső“. De akkor még tündérien szép volt minden. Csoda volt s mi észre se vettük ezt a hiányosságot. Most azonban már jön felénk dübörögve a plasztikus film és a többi és íme az *Omnia* mozi jó igazgatósága alszik mélyen, vagy pedig... vagy pedig füttyül a közönségre, lefitymálja, hülyének tartja, miközben arról kesereg, hogy ne fektessenek, mert nagyok a bajok.

Valóban nem is csodálható, ha az ilyenmódon ostobának tartott közönség nem kér és lassan elszokik a moziból. Ilyesmivel elüldözik. Mert a vasárnapi közönségnek is van ízlése és van igénye. Ezt pedig vagy megértik Önök uraim, vagy elnémulnak.

Angyal László karrierje

A függöny szétvált és *Beregi szép feje*, női szíveket dobogató alakja jelent meg a rivalda előtt. Elnézést kért az első magyarul beszélő film esetleges hibáiért. Ezzel az elnéző akarattal végig is ültük a filmet.

Am lett volna akárhány hibája a magyar produkciónak egy-néhány olyan ténye volt, amely minden technikai hibát pótolta és expiált.

Gózon, Sárossy játéka internacionális viszonylatban is elsőrendű filmszínészeket adott a világot hódító lencsének.

És a zene, amelynél jobb filmmuzsikát még nem hallottunk. Az első komoly filmzene *Angyal László* műve és ezzel a magyar munka világviszonylatban elsőnek halad át a célon.

Érdemes *Angyal László* személyével foglalkozni, mert ő álmást jelent a filmművészet országútján akkor, amidőn a hangos film önálló zenekultúrát kezd magából kitermelni.

Eredetileg hegedűművész, majd küzdelmes állomásokon keresztül párisi karmester. Kevesen tudják, hogy a *Jaurès-ünnepek* egyetlen magyar szólistája volt és 70 ilyen koncerten szerepelt. Majd a párisi rádió karmestere. *Abel Gance, Jean Sarment, René Hervil* munkatársa.

Azután hazajön. Nagyszerű mult mögötte és ragyogó munkák a tarsolyában. De Budapest nem akar tudni róla. Szóba sem állnak vele. Előszobáz és vár a szerény, sápadt fiatalember, nagyobb az összes pesti arrivéknél, akik azonban gonddal nyomják, nehogy felszínre kerülhessen.

Az ilyen sorson csak az isteni gondviselés véletlenül segít. Így történt *Angyal Lászlóval* is.

A gondviselést pedig *Bingerth János*-nak hívták. Egy pillantás meggyőzte arról, hogy nagyraihatótt művésszel van dolga, nem tucatkomponistával. Egy megbízás nagyszerű teljesítése, amit követett a többi és most a „Kék Bálvány“ kitűnő muzsikája; megnyílt, mert meg kellett törvényszerűen nyílnia a siker útjának *Angyal László* zsenije részére.

Mert, hogy is mondotta költőnk: „... a koporsóból kitör és eget kér!“ Voilà.

Közgazdaság

Mi legyen a Nemzetközi Vásárral

Valóban: mi legyen ezzel az intézménnyel, amelyre még a mai perspektívtalanság mellett is nagy feladatok várnak. Épen most halljuk, hogy itt is gyakorolni akarják azt a takarékossgot, amely észszerűtlenségével egyének, vállalatok, intézmények, szóval az egészséges gazdasági árculusok hosszú sorát tette életképtelenné. Takarékossgal legfeljebb agyonsilányítják a *Vásárt*, amelynek ma elsősorban életképességünket kell világgá kürtölni. Elvégre a magyar export ügye forog itt bizonyos fokig kockán. Hiszen más reprezentatív megnyilatkozásnak teljesen híjján vagyunk. Nem is ez a legfontosabb teendő a *Vásárnál*, hanem a mód és eszközök vitatása és időbeni alkalmazása, amellyel jobbá, nagyobbá, hivatásának megfelelőbbé tehetik. Ennél a kérdésnél pedig fel kell vetni, nem lenne-e helyesebb városi kezelésbe (persze túladministráció, sőt egészen adminisztráció mentesen) venni a *Vásárt*. Felállítani az „*Ausstellungs-Amt*“-ot, mint *Berlin* stb. világvárosok tették igen helyesen. Hiszen valósággal kínálkozik, adva van a csonka *Idegenforgalmi Hivatal* mellé. Odatartozik, persze megfelelő arraérett személyzettel, koncepciózus emberekkel és nem „*Protektionskind*“-ekkel. Bűn lenne ezt a kérdést elsüllyeszteni hagyni. Megpróbáljuk a víz színén tartani.

A hét hőse: Lendvay vezérigazgató

A hét közgazdasági hőse Lendvay Sándor, a Magyar Cukoripar vezérigazgatója, aki a nyilvánosságra került adatok szerint a házassági intézmény elleni mozgalom prófétájául szegődött.

Bizonyos, hogy a vezérigazgató urat ezen működésében nem a házasság iránti ösztönös és egyéni ellenszenv vezeti, hanem egy újfajta „nemzetgazdasági“ elgondolás, mely a gyermekáldás tengernyi gondjától akarja megszabadítani a szegényebb tisztviselőket. Fel-tétlen hála illeti ezért Lendvay vezérigazgatót, habár apai gondoskodását úgy is gyakorolhatta volna, hogy

*bizonyos külföldre síbolt és ott elspekulált
ezerdollárosokból egy leánykiházasítási vállalat
felállításával sietett volna tisztviselői segítségére.*

Az előző megoldás mindenestre kellemesebb és olcsóbb, mégis jó lenne orvosilag megvizsgálni, hogy Lendvay Sándor és a *lendvaysándorok páratlan szociális érzése milyen testi, vagy lelki terheltségre vezethető vissza* és hogy az ilyen szociális zsenialitás vajjon nem öröklődik-e át a vezérigazgatói csemetékre is, tehát nem kellene-e az új szociális kiválasztást a Lendvay Sándorokon kezdeni?

Hogy épít a Generali

Nem tudjuk elképzelni, hogy a *Generali* százéves multjával nagyon összeegyeztethető lenne, hogy kölcsönkövetítéssel foglalkozzék. A *LÁB*-kölcsönkövetítéseinek azonban még egy súlyos szépséghibája is van. Az pedig nem más, mint hogy azokat, akiknek *LÁB*-kölcsönt szerez a *Generali*, arra kényszeríti, hogy az építkezést a *Generali* egyik igazgatójának, *Wellisch* Jakabnak fiával, *Wellisch* Tibor építésszel végeztesse el. Ez több mint furcsa és joggal válthat ki súlyos kritikát, mert aki olyan kölcsönt közvetít, mint a *LÁB*-é, nem nehezítheti meg azt olyan súlyos teherrel, hogy még az építész is megállapítsák neki, aki véletlenül az egyik igazgató fia.

A szegedi kéményekről

Szegeden mindig egy kéménnyel kevesebb füstöl — ha lejövök ide, mondta *Klebelsberg gróf* a Tiszaparti metropolis gazdasági értekezletén, amelyről értékes, lokális jelentőségű messze tülemlkedő cikkben számol be a kitűnő szegedi „*Alföldi Ipar és Kereskedelem*“. Hídépítés, hitelellátás, *devizaprobléma*, *szénügy*, *OTI-járulék*, *forgalmiadó* stb. szerepeltek az értekezlet napirendjén. A vidék sérelmei vonultak itt fel. Színes, de szomorú kaleidoszkop, amelyről muszáj tudomást venni, mert Szeged baja nem helyi ügy. Valóban itt lenne az ideje egy országos gazdasági ankétnak, amelyen úgy tárgyalják meg a vidék összes életkérdéseit az arrahivatottak, hogy abból ne csak fecsegés származzék, hanem hasznosító tények hosszú — hosszú sora.

BART-ék álma

Mit akar a BART. Óh, nem sokat. Csupán az *Autobuszüzemet* szeretné, hogy jó pesti stílusban mondjuk „happolni“. Isten tartsa meg a kitűnő étvágyát. De Isten vigyázzon az illetékesek judiciumára is, amikor e kérdés felől dönteni összeülnek. Ámbár véleményünk szerint ezt a kótya-vetye alapon indult próbálkozást nem szabad komolyan venni. A BART így is elég szép pecsenyét süített környéki járatai viteldíjainak tüzenél. Ne tovább. Ez is elég volt.

Lehetetlen, hogy pusztába kiáltott szó maradjon tiltakozásunk, amellyel az általános figyelmet e kérdésre ezennel felhívjuk.

Helyettes szerkesztő: BANYÁSZ KÁLMÁN.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

LUKÁTS ELEMÉR

Főmunkatárs: SIMÁNDI BÉLA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VIII., Déri uca 8. IV. 10. — Telefon: J. 349—23 és J. 369—35

*

Kéziratokat nem őrünk meg és nem adunk vissza.

Dr. G L Ü C K
új szanatóriuma
Budapest, VI. Benczúr ucca 4.
Telefon: Automata 13-7-31

Olcsoőbb mint a kórház, vagy klinika.

CSENDES

MODERN

STANDARD

RÁDIÓ A

LEGJOBB

Standard Villamossági R. T., Ujpest

Építkezésnél kizárólag

ETERNIT

PALA legjobb!

Hyperol

szájviztabletta

ideális száj és toroköblögető

1931. Szeptember 18-án a
300.000 P.
JUTALMAT A 73193 SZÁMÚ SORSJEGGYEL

1931. Szeptember hó 7-én a
100.000 P.
FŐNYEREMÉNYT A 72307 SZ. SORSJEGGYEL

1931. Augusztus hó 21-én az
50.000 P.
FŐNYEREMÉNYT A 67443 SZ. SORSJEGGYEL

1931. Augusztus hó 27-én a
30.000 P.
FŐNYEREMÉNYT AZ 53429 SZ. SORSJEGGYEL

**TÖRÖKSZERENCSÉS
VEVŐI
NYERTÉK**

TÖRÖKA-TSA

BANKHÁZ R.T.
Budapest, IV. ker., Szervita-tér 3. szám

Vásároljon vagy rendeljen =
mialább **TÖRÖKNEL** osztálysorsjegyet.
HUZÁS MÁR OKTÓBER HÓ 16-ÁN KEZDŐDIK.
Elérhető legnagyobb nyeresemény

500.000 PENGŐ

SORSJEGYÁRAK:

EGÉSZ SORSJEGY
P. 24.-

FÉL SORSJEGY
P. 12.-

NEGYED SORSJEGY
P. 6.-

RENDELÉSRE LEVELEZŐLAP ELEGÉSÉES.

Royal Apolló

Erzsébet körút 45. szám.

Telefon: József 419—02.

**ERZSÉBET KIRÁLYNÉ
A MAYERLINGI TRAGÉDIA**

**Nagyszerű kísérő műsor —
Hiradók**

KÜLÖNLŐSSÉG

ORIGAN

Liz

PARFUMSZAPPAN

LIZ FOGKRÉM

HYGIENIKUS ÉS KELLEMES IZŰ
Kapható minden jobb üzletben — Gyártja:

„HAJNAL” IPARI R.-T.
Budapest, IX., Gubacsi ut 3

Telefon: József 339-35, 340-48

